

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/II.

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2,—, mesečno Din 4,—, celoletno Din 48.— Za članstvo izvod po 1-10 Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Proglas Mednarodne Strokovne Zveze za 1. Maj!

Za osemurni delovnik!

Sodrugil!

Demonstrirajte 1. maja z vso svojo silo in do zadnjega moža za zahteve svetovnega proletariata!

Še vedno moramo voditi borbo proti reakciji, ki je s svetovno vojno oropala proletariatu zdravje in življenje in ki proletariatu še vedno odvzema najvažnejše in najpotrebnejše:

delo in mir.

Vojno je povzročil posedujoči razred in za posedujoči razred se je tudi vodila; posedujoči razred je tudi tisti, ki vodi borbo proti osemurnemu delovniku in za njegove interese se ga tudi sabotira.

Že dvakrat v zadnjih letih je živel svet v nadi, da se b napravil konec žaloigr, ki jo vprizarja kapitalizem dan za dnem.

Prvič, ko je vešingtonska konferenca določila osemurni delovnik kot mednarodno pravilo.

Drugič, ko je sporočil Mac Donald svetu v Ženevi svojo odresilno poslanico proti militarizmu.

Kapitalistična reakcija pa je znala izvedbo teh gesel preprečiti: delovni čas se podaljšuje; priprave za vojne se vršijo še naprej.

Čas je, da delavci vlade prisilijo, da izvedejo osemurni delovnik in razorožitev.

Čas je, da odprejo delavci svoje oči in da zahtevajo svoje gospodarske in politične pravice!

Za zaščito delavcev!

Problem delavske zaščite je bil postavljen na dnevni red, kakor hitro se je delavski pokret prvič pojavil. Kakor hitro je postal dovolj jak, da izvojuje to zaščito v direktni borbi s kapitalizmom, je dobilo delavstvo prve zaščitne zakone. Predno je do tega prišlo, je moralo doživeti delavstvo dobo neverjetnega trpljenja, ki je šlo čisto do telesnega uničevanja. Še v začetku 18. stoletja so trdili strokovnjaki na polju zdravniške vede v Angliji, zibelki kapitalističnega načina proizvodnje, da za triletnega otroka ni škodljivo, tudi če dela po 24 ur na dan!

Ta slučaj zadostuje za merilo razredne brezobzirnosti in barbarstva, ki sta bila posledica morale dolge epohe meščanske vladavine. Priti so morali težki družabni potresi, da so zrušili take moralne pojme meščanskega sveta. Potrebno je bilo, da se je razplamtel za plamen revolucij 18. stoletja močan delavski razredni pokret, ki je rastel kot hudournik in ogrožal pozicije mlade buržuazije, — da so se pojavile zahteve po zaščiti delavcev, ne samo na ustih delavstva, temveč tudi svobodnomislejnega dela meščanskega sveta. Iz političnih ozirov so se pridruževali tudi vrhovi njenega najkonzervativnejšega dela. Sloviti reakcionar Bismarck je n. pr. dejal: Dajte delavcu pravico do dela, dokler je zdrav, zagotovite mu oskrbo, ako zbolí, osigurajte ga za starost! In na njegovo iniciativo je sklical nemški cesar mednarod. kongres za delavsko zaščito. Vse to je služilo gotovi svrhi; ne toliko temu, da bi bili delavci res zaščiteni, temveč, da se uniči delavski pokret, za katerega je isti Bismarck odkrito priznal, da če bi njega ne bilo, bi tudi delavske zaščite ne bilo. Zato je šlo paralelno z zaščitno zakonodajo davljenje socialističnega pokreta. Uvajali pa so reforme v tej izmeri, v kolikor jih je bil ta pokret v stanju osvojiti. Istočasno se je pojavila humanistična meščanska šola, ki je povzdigovala v višave socialne reforme meščanske družbe in trdila, da so te reforme izraz dobre volje meščanstva po zakonu o harmoniji interesov društvenih razredov.

Močni zamah socialističnega delavskega pokreta v devetdesetih letih preteklega stoletja so vstvarili celo revolucijo. Korak za korakom je šlo:

Pokret je vzrasel od nekoliko deset tisočev na ogromne milijone, je objel ogromne mase, a delovni čas, konstitucionalizem v delavnici so postajale zahteve, o katerih so resno razpravljali. Končno se je vojna atmosfera po zaslugi mednarodnega socialističnega pokreta popolnoma izkoristila in delavska zaščitna zakonodaja je prišla v mirovne pogodbe. V nekaj desetletjih si je izvojevala zaščitna zakonodaja priznanje in mednarodni značaj. Pri vsem tem pa se mi ne vdajamo iluzijam, da bi si obetali iz abstraktne zakonodaje, ki bi ne temeljila na realni sili, kakoršnekoli uspehe, a najmanj na polju delavske zaščite. Situacija je v toliko spremenjena, da so se moralne pozicije delavskega razreda močno ojačale. Toda fizični napor dnevnih razrednih borbe zato vkljub temu ne smejo izostati, ne v edinstvenih delavskih strokovnih organizacijah ne v delavnici, ne v tovarni!

Naša zakonska zaščita je najboljši dokaz za to. Naš zakon o zaščiti delavcev, ki ima marsikako do-

čas je, da nehajo biti delavci brezbrizni in da posedujočim zakličejo:

Zadosti je!

Mi nočemo biti dalje obvladani od male skupine izkoriščevalcev, ki misli samo na svoje koristi in na svoj profit!

Mi nočemo biti več dalje plen razreda, ki misli le na svoje koristi, na svoj blagor in na svojo srečo, a ruši in razdira blagor in srečo proletariata in proletarskih družin!

Mi se hočemo osvoboditi kapitalističnega jarma, ki nas tlači toliko časa, dokler bomo imeli dolg delovni čas in dokler bomo imeli polne vojašnice!

Sodrugil!

Demonstrirajte 1. maja v milijonih in milijonih!

Za osemurni delovnik!

Za demobilizacijo!

Proti vojski in militarizmu!

Mednarodna strokovna zveza.

Predsednik:

A. A. Purcell (Anglija).

Podpredsedniki:

Leon Jouhaux (Francija), C. Mertens (Belgija).

Tajniki:

J. Oudeggest, Joh. Sassenbach, John W. Brown.

bro stran, je podoben bednemu invalidu in je že od prvih početkov svojega rojstva pastorka buržoazije kot celine. On je bil sprejet 14. decembra 1921, sankcioniran šele 28. februarja 1922, objavljen pa šele 14. aprila 1922! Vsi drugi zakoni gredo čez te procedure hitreje, mnogo hitreje. Zakon o zaščiti države n. pr. se je začel hitreje izvajati, kakor je bil sprejet.

V surovo sredino mlade nacionalne buržuazije je bil vržen pod pritiskom razmer liberalen zakon o zaščiti delavcev. V moderni industriji najde še razumevanje, a zaostali mali lastniki dajo iniciativo za praporočilo proti izvajanju tega zakona, katerim se pridružijo zelo radi tudi veliki industrijci. Zato obvezno 8-, odnosno 9-urni delovnik nikjer pri nas ni v veljavi potom sile zakona, temveč edino potom sile delavskih organizacij. Potom sile zakona pa se skuša podaljševati delovni čas tam, kjer je skrajšan na zakoniti normal: zato tudi nismo dobili po zakonu predvidenih naredb o izvrševanju zakona: od normiranja delovnega časa po obrtih, do nedeljskega počitka, odpiranja obratov in volitev obratnih zapnikov. Dosedanje dolge enketi po ministrstvih tudi nimajo nikake druge svrhe, kakor to, da motijo javnost z akti sistematične sabotaže, ki izhaja od najkonzervativnejših krogov družbe in dobiva, zaslombo v najmerodajnejših službenih krogih, ki zagotavljajo, da je zakon neizvedljiv. Policijskih pripomočkov se pri nas noče opustiti. Na tako izvedbo zakona bi pristali vsi, ki ga danes sabotirajo. Tako so bili n. pr. pripravljene pravilniki, po katerih bi bili delavski zaupniki agenti poslodavcev in stavkolomci, strokovne organizacije pa davljene po ozkem delokrogu, ki bi jim bil predkazan Kulturni škandal, strahovite protizakonitosti, — a vse v imenu zakona!

Delavci so to odločno odklonili in sedaj poslušamo zatrdila onih, ki so hoteli zakon tako izvesti, kakor se ne sme izvesti, ker se tako ne glasi, — da je zakon »nemogoče« izvesti. Sabotaža gre do škandaloznosti. Celo pravilnik o podpori brezposelnih delavcev se ne podpisše, če tudi ne žrtvuje država za podporo niti pare, ker dajo denar potom svojega osiguranja delavci. Desettisoče delavcev silno trpi pod posledicami težke gospodarske krize, — samo zato, ker minister nima časa podpisati pravilnika, ki je že leto dni gotov!

Kljub vsemu temu pa je zakon o zaščiti delavcev v veljavi! In če obstoja zakon, ki nam nekaj garantira, nam daje moralno pravico do borbe proti vsem onim, ki nam te pravice jemljejo. Mora se voditi velik ogromen boj. Njega ne morejo voditi advokati s silo svoje zgovornosti, temveč razredi s silo svoje zavednosti in močjo svojih organizacij. V tej borbi mora dozoreti družba do stopnje predvojne prakse najbolj razvitih meščanskih držav: naj meščanska vlada delavski razred in pokret tudi z vso silo napada, naj ga denuncira in davi po svojih razrednih potrebah, — to ga bo le ojačilo, — ali naj skrbi paralelno tudi za zakonsko zaščito po programu, ki ga je dal v obupu njen konzervativni prijatelj Bismarck.

V kolektivnih pogodbah morajo izvojevati strokovne organizacije v borbi to, kar naj pride potem »po milosti« v zakon.

Živela borba za zaščito delavcev!

FILIP URATNIK:

Za edinstvo strokovnih organizacij!

V času, ko gre skozi Evropo silen val reakcije, občutimo težko, da je delavski marksistični pokret v svojih strokovnih in političnih organizacijah še vedno razdvojen.

Zato nas veseli, če praznuje letos del marksističnega proletariata svoj prvi maj pod glavnim geslom: Za edinstvo strokovnih organizacij.

Če tudi smo mnenja, da se strokovni in politični pokret ne moreta razvijati trajno v različnih smereh, zaznamujemo vendar z veseljem tudi delne poskuse za konsolidacijo delavskega pokreta, — v kolikor so taki poskusi iskreni.

Internacionalna središča in izvor gibanja za strokovno edinstvo so tako daleč od nas, da nam ni mogoče presoditi, v koliko je prodrlo tudi v teh središčih spoznanje, da se kapitalistični svet utrjuje in da morejo voditi delavske organizacije kot organizacije mas razredni boj le s sredstvi, ki so v določenem družabnem in državnem redu mogoča.

Predpostavljati bi bilo, da pet let izkušenj in dela ne more iti mimo nikogar brez vpliva. Vendar pa govori mnogo znamenj za to, da je treba, — če imamo pred očmi ves mednarodni pokret, — še mnogo previdnosti in da ni izključeno, da je še prihaja z geslom: za strokovno edinstvo s posebnimi nameni.

Bližji kakor internacionalna središča pa nam je delavski pokret naše ožje domovine.

Tu vidimo daleč na okrog silno željo po konsolidaciji razbitih socialističnih sil, — ki je dvignila na svoj prapor z vso iskrenostjo geslo: za edinstvo strokovnih organizacij! Stotine ponavljajo to geslo z vročo željo po združitvi marksističnih sil. Temu klicu se pridružujemo tudi mi.

Ta klic je tudi naša srčna zadeva, je tako zelo naša želja, da nam je skoro žal, če se nam zdi pri tem vendarle potrebno, da postopamo previdno in počasi, da ne zavedemo še teh naših organizacij, edinih, ki smo jih znali očuvati delavstvu, na negotova pota. To smo storili in bomo storili.

Če je kdo, ki nam to zameri, — naj pomisli, da nas je vzgojila vrsta težkih izkušenj k tej previdnosti.

V letih mirnega, skupnega dela, ki ga upamo doživeti pri nas, kjer smo šli po poti: za edinstvo strokovnih organizacij, najdalje, nam bo podan, kakor upamo, obojestransko dokaz, da nam je bilo to, kar je srčna in vroča želja delavstva, presveto za politično manevriranje. Takrat se bomo odkrili značajem, ki so pomagali z vztrajnim delom premagati nezaupanje, vkljub vsem pomislekom, graji in govorjenju malih duhov. Tako delo vstvarja s sigurnostjo zaslužen vpliv v naših skupnih organizacijah. S temi mislimi se pridružujemo vsi klicu:

Za edinstvo strokovnih organizacij!

Delavski razred zmaguje!

Bitko je izgubil oni, ki se je bojeval v zavesti, da bije boj brez upa zmage.

In ravno v delavskem pokretu jugoslovanske države je opaziti, da se uveljavlja kvarna in vsak uspeh onemogočujoča zavest, da se bori delavstvo brez upa zmage.

Taka malodušnost pa ne vije vencev zmage!

Taka malodušnost pa je tudi nepotrebna, je tudi neprimerna in neutemeljena. Vprašajmo samo: kakšne uspehe, kakšne zmage zaznamujejo lahko strokovne delavske organizacije?

Na milost in nemilost je bil svoječasno izročen delavec. Zakoni so sicer urejali stvarne pravne odnose, zakonsko zaščito je uživala lastnikova živina, lastnikova nepremičnina, brez zaščite pa je bila delavčeva delovna sila.

Zato niso priznavali omejenega delovnega časa, niso priznavali zavarovanja delavčeve sile, svobodna konkurenca je ropala in izzemala edino delavčevo premoženje, delavčeva delovna sila.

Pa je majska parola osemurnega delovnika, napisana na rdečih praporih svetovnega proletariata strnila delavske vrste v skupno, bojno fronto in — osemurni delovnik je danes zakon. Osemurni delovnik je danes zakonito uveljavljen, in zaščita pred prekomerno zaposlitvijo je danes — delavčeva pravica!

Usmiljenje, miloščina, dobrosrčnost samo so ščitile delavčeve roke. Danes je socialno-politična zakonodaja tista, ki naj ščiti delavca pred izkoraščanjem.

Od miloščine do zakona, do pravice — to je uspeh in zmaga tridesetletnih majskega praznovanja.

Še več!

Delavski razred, ki ga družijo majska proslava, ki vodi dosledno razredno borbo, je uveljavil v kapitalističnem družabnem redu prepričanje, da je socialopolitično udejstvovanje zakonadajnih ustanov naravnost življenska potreba — človeške družbe. Kapitalistični razred skuša ravno s socialno-političnimi ukrepi in zakoni omiliti globoke, po kapitalističnem gospodarstvu vsekane rane na človeški družbi. Danes se ustvarjajo socialno-politični zakoni, ker to zahteva razvoj kapitalističnega družabnega reda!

Res je, v Jugoslaviji še ni dozorelo to spoznanje. Nasprotno! V Jugoslaviji poizkuša kapitalizem s surovo silo, s persekucijami preprečiti nujen vpliv delavskega razreda. Prepoved majske proslave naj zadrži padec kapitalističnega družabnega reda in zadrži zmago delavskega razreda.

In, če delavec ne pogleda preko domačega plota in ne izza svojega zapečka, potem je umljiva malodušnost in opravičljiva brezbriznost.

Toda: Kaj ne bije svetovni proletarijat boja za socialistični družabni red z uspehom? Pa naj bi potem naše gibanje morila malodušnost?

Prepovedane majske proslave, vladajočo reakcijo, bo tudi v naši državi premagala malodušnost. Reakcija mora roditi in bo rodila nasprotni učinek. Delavski razred v Jugoslaviji naj postavi reakciji enotno proletarsko fronto nasproti!

Dvignimo razredno zavest, oživimo mednarodno solidarnost, pa bo tudi jugoslovanski proletarijat lahko prispeval svoj prispevek k zmagi dela nad kapitalom.

Izvedba starostnega, smrtnega in zavarovanja zoper onemoglost.

Od 5. do 7. aprila se je vršila redna seja ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, na kateri so bili sprejeti za delavstvo važni in za nadaljni razvoj socialnega zavarovanja potrebni sklepi.

Posebno važen je sklep, na podlagi katerega se ima uvesti zavarovanje za slučaj onemoglosti, smrti in starosti. To zavarovanje je bilo poleg ostalih dveh (za slučaj bolezni in nezgode) uzakonjeno z našim splošnim zakonom o zavarovanju delavcev in je bila ta panoga zavarovanja radi tehničnih in organizacijskih razlogov odgodena do 1. julija 1925. Ker se pa ta rok približuje, je Osrednji urad se potrebno ukrenil, da bo to zavarovanje začelo brez vsakih zaprek funkcionirati. Število zavarovancev, ki so zavarovani po splošnem zakonu o zavarovanju delavcev je veliko, tako, da bo po izvedbi te panoge zavarovanja na stotisoče naših ročnik in duševnih delavcev zavarovanih za slučaj starosti, smrti in onemoglosti.

Z uvedbo te panoge zavarovanja bosta dve panogi zavarovanja razbremenjeni in postali aktivni in pasivni, kakor to kaže sedaj. Brezposelno in nezgodno zavarovanje je postalo radi tega pasivno, ker je moralo nositi breme velikega števila obolelih, za delo nesposobnih in brezposelnih članov.

Mi bomo izvedbi tega zavarovanja polagali veliko pažnjo in to tembolj, ker se opaža, da delajo delodajalske organizacije z vso vehemenco na to, da izvedbo tega zavarovanja preprečijo.

Fašizem v Italiji.

(Dalje.)

Spominja na temeljne principe razrednega boja in mednarodnega socializma ter zahteva, da se uresničijo vse nujne reforme, katere sedanja doba zahteva, da z vso silo deluje na hitro izvedbo sledečega povojnega programa:

1. Sklicanje konstituante.
2. Odstranitev vsake samovlade v državni vladi.
3. Splošno, direktno in tajno volilno pravico za oba spola in proporcionalno zastopstvo.
4. Tehnična izvedba socialnih zakonov in izvedbenih določb potom strokovnih organov, ki naj se spremene v izvršujoče organe.
5. Popolna splošna demobilizacija.
6. Odprava carinskih meja.
7. Respektiranje samoodločbe narodov in takojšnji odpoklic proti Rusiji odposlanih čet.
8. Močno progresivno obdavčenje premoženja.
9. Socializacija zemlje in rudnikov.
10. Kulturiranje zemlje in izvedba občekoristnih, javnih del se prenese na zadruge.
11. Delavska kontrola v industrijskih podjetjih.
12. Pravica delavca do dohodkov svojega dela.
13. Maksimalni osemurni delovni čas.
14. Splošno zavarovanje proti brezposelnosti, onemoglosti, nezgodi, bolezni, invalidnosti in starosti.
15. Vzgoja proletarijata; moderniziranje ljudsko- in obrtno-šolskega pouka, obligatoričen pouk v vseh panogah.

V takratnem političnem in gospodarskem položaju Italije pomeni ta program maksimum tega, kar bi se dalo takrat doseči.

V istem času pa, ko je italijanska strokovna zveza to formulirala, od vseh odgovornih voditeljev

Strokovne organizacije in svetovni mir.

Teoretične razprave pripisujejo strokovnemu gibanju in strokovnim organizacijam najrazličnejše vloge. So teoretiki, ki pripisujejo strokovnemu gibanju odločilni pomen in ki dokazujejo, da je vsak napredek delav. razreda mogoč le potom strokov. organizacij. So pa zopet teoretiki, ki smatrajo strokovno gibanje za muho — enodnevnico in mu pripisujejo le podrejen pomen v osvobodilnem boju, ki ga vodi proletarijat.

Živo življenje samo po sebi kaže v pravi luči važnost strokovnega gibanja. Teorija se zato mora orientirati po realnosti življenja in življenju se mora prilagoditi tudi teorija. Realno življenje pa veča dnevno delokrog strokovnih organizacij. Saj je strokovno gibanje ono, ki se peča s potrebami in zahtevami dnevnega življenja in hitro menjavanje teh potreb izpreminja in širi delokrog strokovnih organizacij.

Najboljši dokaz za to je dejstvo, da je lanski mednarodni kongres Amsterdamske internacionale v posebni točki dnevnega reda obravnaval vprašanje svetovnega miru, obravnaval vprašanje vojne in militarizma.

Dasi izgleda, da je to predvsem politično vprašanje, je vendar dosegel lanski kongres svoj vrhunec, ko je sprejel resolucijo proti vojni, oboroževanju, militarizmu.

Zakaj?

Moderni proletarijat preveva skozinsko pacifiistično mišljenje in manifestacije za svetovni mir so našle vedno toplega, navdušenega in iskrenega odmeva v delavskih vrstah. Da pa je baš to vprašanje svetovnega miru tvorilo na mednarodnem strokovnem kongresu najvažnejšo točko dnevnega reda, kaže, kako nalaga življenje strokovnim organizacijam vedno novih nalog in širi njihov prvotni delokrog.

Enajst let je minulo od izbruha svetovne vojne, ko so odgovorni državni krmariji z zločinsko lahko-miselnostjo in prevzetnostjo pogнали v klavnico milijone ljudi. In, še danes trpi Evropa na posledicah svetovne vojne.

Posledice svetovne vojne pa se kažejo v nizkih, nezadostnih mezdah, v brezposelnosti, v zdravstvenem in moraličnem nazadovanju in propadanju. Toda, žal, da so prav ti ljudje, ki trpe na posledicah vojne, kaj hitro pozabili na vojne grozote. In baš zato je mogoče, da se dnevno ponavljajo nevarnosti novih vojn in vojnih grozot. Vojna in militarizem še vedno strašita človeško družbo!

Strokovne organizacije morajo zato dnevno poučevati ljudske množice o nevarnosti in strahoti vojne, zavedajoč se nezmernega trpljenja, nezmerne škode, ki jo povzroča vojna.

Kriza, ki jo preživlja svet, je predvsem gospodarske naravi in dokler ne bodo upostavljene zopet vezi svetovnega gospodarskega prometa, bo ovirala kriza urejeno življenje narodov in povzročala vedno nove zapletljajve. Kapitalistični družabni red nima časa za organično ozdravljenje svojih sil. Dobiček je gonilna sila kapitalističnega družabnega reda, in, kakor je preje delal dobičke s kanoni, tako dela sedaj dobičke z razvalinami, ki jih je povzročila svetovna vojna.

Delavski razred pa je bil tisti, ki je plačal račun za svetovno vojno.

socialistične stranke podprti program in izvedla za to potrebno akcijo agitacijo v deželi, se je pričel uveljavljati vpliv ruske revolucije na psiho mas in voditelje ekstremnega krila socialistične stranke.

Od buržoazije v interesu vztrajanja v vojni gojena nada; dalje poročila o baje nebeških razmerah v revolucionarni Rusiji, na drugi strani pa vedno naraščajoča draginja, kateri se niso mogle prilagoditi delavske plače — vsi ti faktorji so doprinesli, da so začeli v masah vzbujati iluzijo, da je proletarsko osvobojenje le potom revolucije mogoče.

Revolucionarni duh pa je našel izraza bolj v besedah, kakor pa v odločni volji.

To je bila situacija, v kateri je živela Italija takoj po vojni.

Povojna leta so bila bogata na stavkah. Kljub temu, da so se voditelji trudili, so priključene organizacije izvedle več stavk, kakor bi jih bilo treba. Pri tem se pač ne sme pozabiti, da so revolucionarni sindikalisti, ki so dali fašističnemu strokovnemu gibanju precejšnje število voditeljev, že pred vojno v interesu »revolucionarne gimnastike mas« principielno vodili stavkovno propagando in so voditelji italijanske strokovne zveze neprestano slikali za »trote«, »izdajalce«, »prodane buržoaziji« itd. Ta vzgoja mas, italijanskim temperamentom, utisi vojne na psiho naroda in konečno še poročila o dogodkih v Rusiji — vse to je dvigalo razpoloženje za stavke.

V letih 1919—1920 so se uprizarjale stavke tudi že v javnih obratih in prebivalstvu, ki je radi takih stavk trpelo, je razburjeno zahtevalo konec takih razmer.

Agitacija in stavke so vsekakor plače nekoliko zvišale, če ravno niso odgovarjale življenski potrebščini.

To izboljšanje delavskih plač je razburilo srednji sloj in intelektualne delavce, ki niso bili v stanju

Vprašanje miru je danes vprašanje, kako upostaviti in rešiti gospodarsko produkcijo. Razumljivo je zato, zakaj je vprašanje svetovnega miru postalo tudi življensko vprašanje strokovnega gibanja.

Enketa o rudarskem pravilniku

V petek, dne 17. aprila t. l. se je na rudarskem glavarstvu v Ljubljani nadaljevala in zaključila enketa o rudarskem pravilniku. Enketi so prisostvovali le zastopniki oblasti in na zadnji širši enketi iz vrst obeh interesnih skupin izvoljeni delegati.

V teku razprave sta se na enketi obojestranski stališči precej zblížali. Podjetniška skupina je izjavila, da ne vztraja na tistih točkah pravilnika, ki kršijo pariteto v upravi in da ne ugovarja zahtevi, da naj ostane v krajevnih odborih bratovskih skladnic pri starem, to je da odbržijo tam zastopniki delojemalcev dvetretjinsko večino v odboru. Delavska delegacija se je izrekla varujoč stališče, da mora ostati nosilec nezgodnega in starostnega zavarovanja glavni odbor bratovske skladnice, tudi od svoje strani za najširšo administrativno dekoncentracijo zavarovanja.

Obe strani sta se izrekli za to, da se členi, ki omogočajo jemanje pridobljenih članskih pravic odpravijo. Delavska delegacija se je zavzela toplo za to, da se pokrajinski podporni sklad v pravilniku uredi in raztegne na celo državo in da se črpajo iz tega vira sredstva za vzdrževanje starih rentnikov in za honoriranje pred 1. januarjem 1925 pridobljenih pravic, — tako, da bi se mogel porabiti 5 odstotni prispevek v celoti za tvorbo novih premijskih rezerv.

Pri tem je delavska delegacija s številkami dokazala, da socialne obremenitve premožnikov še vkljub temu ne bodo presegle predvojne normala, četudi bi bilo to naravno, ker je treba posledice inflacijske izgube na nekak način kriti.

Podjetniška skupina je zahtevala, da se pokrajinski pokojninski sklad ukine. O predlogih o znižanju prispevkov ali poslabšanju zavarovalnih pogojev enketa ni razpravljala. Zastopniki delavcev so stali na stališču, da te dajatve niso previsoke in da je treba osredotočiti prizadevanja predvsem na to, da se najde za nje kritje.

Za samoupravo naših socialnih institucij!

Glavni Radnički Savez Jugoslavije je imel 19. in 20. aprila v Beogradu sejo svoje centralne uprave, ki se je bavila med drugim tudi s položajem v delavskih socialnih zavodih.

Sklenjeno je bilo, intervenirati pri ministrstvu za socialno politiko, da se odobre predloženi statuti in proračuni Delavskih zbornic, da bo mogoče izvesti posameznim Delavskim zbornicam volitve.

Z ozirom na ponovno odložitev volitev v zavodih delavskega zavarovanja se je sklenilo priporočiti članom ravnateljstev teh zavodov, v kolikor so bili imenovani na predlog Glavnega Radničkega Saveza, naj odlože čimprej svoja mesta, ker so mandati, ki so jih dale tem članom delavske organizacije, iztekli. Sklenilo se je zaprositi Delavske zbornice, da ukrenejo v sporazumu z vsemi delavskimi strokovnimi organizacijami potrebne korake v varstvo avtonomije zavarovalnih zavodov.

Proslavite slovesno 1. Maj!

si svoj gospodarski položaj zboljšati, ker niso imeli jake organizacije. Oni so se čutili gospodarsko zapostavljene in tudi moralčno zadete, ker so mislili, da se njihovo duševno delo ne ceni po pravi vrednosti. Na mesto, da bi vodili akcije, ki bi to vrednost uveljavile, so se začeli pritoževati nad prece-njevanjem ročnega dela.

Socialistična stranka in proletarske mase so ostale do konca vojne zveste svojemu »rotivnojnemu stališču. Žal, da so napravile mase po vojni težko napako, ker niso imele razumevanja za žrtve, ki jih je doprineslo vojaštvo za časa svetovne vojne. Dogajalo in ponavljalo se je insultiranje častnikov po bivših vojakih, ki so v častnikih videli svoje predstojnike, ki so jih prisilili, da so morali prevzeti vse breme vojske.

To nesmiselno postopanje posameznih je kmalu našlo posnemalce. To postopanje se je pa smatralo za akcijo, ki jo je uvedla socialistična stranka. V resnici je pa obstojala nepravilnost v tem, da stranka takega obžalovanja vrednega postopanja ni energično zatrla, kar je imelo za posledico, da se je sovražnost proti socializmu in delavskemu pokretu širila.

Pri volitvah so socialisti v okoli 3000 občinah zmagali. V različnih komunah so morali odstaviti uradnike in to dejstvo je vzbudilo nezadovoljstvo. Veleposesniki, ki so bili skozi desetletja neomejeni gospodarji v občinah, so se čutili v tej novi situaciji na svojem ponosu užaljeni, ker so bili svojim nekdanjim uslužbencem podrejeni.

Med tem so se pojavili v stranki spori radi različnih gledanj, kar je imelo za posledico, da so se začele krhati frakcije in z njimi seveda tudi stranka in je razumljivo, da je to tudi slabo vplivalo na strokovni pokret.

(Dalje prihodnič.)

K tretji točki: Ujedinjenje živilskih delavcev Jugoslavije je poročal s. Golmajer in je bila k tej točki sprejeta naslednja resolucija:

Resolucija

o ujedinjenju živilskih delavcev Jugoslavije, sprejeta na občnem zboru Osrednjega društva živilskih delavcev in sorodnih strok za Slovenijo v Ljubljani, ki se je vršil v nedeljo, dne 19. aprila v Ljubljani.

Občni zbor sklene:

1. Da se ima čimpreje izvesti ujedinjenje vseh obstoječih organizacij živilskih delavcev, priključnih G. R. S. J.

2. Da se ima izvesti to ujedinjenje tako, da bodo imeli ti savezi enotno reprezentanco napram internacionalni in na znotraj, da dobijo enotne članske knjižice in ime, ter da se prizna medsebojno članstvo in pravica do podpor.

3. Da obdrži vsaka organizacija do nadaljnjega samostojno gospodarstvo in se plačuje centrali le določeno kvoto za internacionalo z zgoraj omenjenimi funkcijami spojenimi izdatki.

4. Da se zaprosi Savez radnika-ca živilskih namernica Jugoslavije v Zagrebu, da izdela čimpreje pravila in pravilnik v smislu teh predlogov, ter da jih predloži vsem organizacijam živilskih delavcev, priključenim G. R. S. J. v državi. Najoportuneje bi bilo, da bi bil tak Savez za enkrat le zveza sedanjih društev in savezov, ki bi še v naprej pravno obstojala.

S tem, da je bila sprejeta ta resolucija, je občni zbor odobrila delo za ujedinjenje, ki ga je na tej bazi dosedaj vodil bivši centralni odbor in ki naj bo tudi baza novemu centralnemu odboru za delo za zedinjenje.

Pri 4. točki dnevnega reda so bila sprejeta do cela nova pravila in pravilnik pod imenom: »Zveza živilskih delavcev Jugoslavije«.

Osnutek pravil, ki je bil pred občnim zborom razposlan na vse podružnice, je bil v celoti sprejet. Pravilnik se je v nekaterih točkah spremenil. Z novim pravilnikom določeni prispevki stopijo v veljavo s 1. junijem 1925 (22. teden), podpore pa s 1. januarjem 1926.

Nova pravila in pravilnik bo centralni odbor takoj razposlal na vse podružnice, čim bodo pravila od velikega župana odobrena.

K 6. točki dnevnega reda: »Nočno delo in nedeljski počitek v pekovski obrti« je poročal s. Golmajer in je občni zbor po zaslišanju referata sklenil, da naj akcija za odpravo nočnega dela, ki se jo ravno sedaj vodi, nadaljuje še z večjo energijo. Novozvoljenemu centralnemu odboru se pa nalaga, da ta koj po vsej Sloveniji zbira potrebne statistične podatke za vse pekarske obrate in to: o delovnem času, plači in higienskih napravah. Ta material se bo izročil delegatu, ki bo zastopal pekovske pomočnike Jugoslavije na mednarodni konferenci dela, ki se bo to leto vršila v Genfu.

Pri 7. točki dnevnega reda: »Razno« je poročal s. Rakuša iz Maribora o akciji za odpravo nočnega dela in borbi za nedeljski počitek, ki jo vodijo sodruzi v Mariboru. Poročilo je bilo z odobravanjem vzeto na znanje.

V novi odbor, ki se je takoj po občnem zboru konstituiral, so bili izvoljeni naslednji sodruzi:

Alojz Blatnik, predsednik (Ljubljana), Karol Rakuša, podpredsednik (Maribor), Ivan Omerzel, blagajnik (Ljubljana), Odborniki: Anton Šušteršič, Rudolf Pogečar, Anton Belc iz Ljubljane, Martin Strouhal (Celje), Stanislav Premužak in Franc Rudl iz Maribora.

V kontrolo: Anton Siter, Josip Magušec in Franc Nebec, vsi iz Ljubljane.

Tajniške posle bo opravljal in vodil s. Joža Golmajer.

S. Cvrtila, zastopnik sodružnega Saveza radnika živilskih namernica v Zagrebu, je pred odhodom izjavil, da je bil z delom tega občnega zbora povsem zadovoljen, kar bo z veliko radostjo poročal sodrugom v Zagrebu, ki bodo delali na to, da se ujedinjenje živilskih delavcev Jugoslavije čimpreje izvede, tako, da bo želja našega občnega zbora, kakor tudi iskrene želje živilskih delavcev v Zagrebu, ki je: da se čimpreje ustanovi enotno, močno in borbena organizacija živilskih delavcev po vsej Jugoslaviji, čimpreje uresničena.

S. Golmajer se je nato v imenu občnega zbora zahvalil s. Cvrtili za njegovo prisostvovanje na občnem zboru in za njegovo sodelovanje in je med drugimi rekel: Upamo, da se je s. Cvrtila uveril, da gojimo iskreno željo po ujedinjenju, kar je moral razvideti iz dela našega občnega zbora. Prosimo pa sodruge v Zagrebu, ki so poverjeni, da izvedejo vse tozadavne predpriprave, da to delo pospešijo v kolikor je to v njihovi moči, tako da pride čimpreje do kongresa, kateri bo delo za ujedinjenje z uspehom kronal.

Nato je predsednik sodrug Blatnik ta lepo uspeli zbor za apelom: Sodrugi! Na delo za Zvezo živilskih delavcev Jugoslavije! zaključil.

Usnjarska stroka.

Anton Erjavc

Na velikonočni pondeljek smo pokopali sodruga Antona Erjavca, ki je po dolgotrajni mučni bolezni v 41. letu svoje starosti dne 10. t. m. v državni bolnici preminul.

Pogreb se je vršil izpred mrtvašnice drž. bolnice na pokopališče Sv. Križa. Pogreba se je udeležilo veliko število sodelavcev in sodelavk iz tovarne »Indus«, v kateri je bil pokojni dolgo vrsto let zaposlen kot usnjarij. (Pripomniti pa je treba, da tvrdka »Indus«, preje K. Pollak, ni smatrala za vredno, da pošlje k pogrebu svojega zastopnika.)

Pokojnik je bil dolgoleten zvest član naše usnjarske organizacije, katera izgublja s pokojnikom vztrajnega sotrudnika za proletarsko stvar.

Bodi mu zemljica lahka!

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Ruše. Odgovor »Domovini«: Na vaš članek z dne 27. marca, v katerem nam predbacivate prilizovanje in »trinkgeld«, ste se nekoliko zmotili, ker tisti, ki so delali za »trinkgeld« in se lizali, so danes pri vas, akoravno so bili takrat pristni germani. Pa kaj zato, saj vemo vašo navado, da lastne grehe, katerih vas je sram, zmiraj drugemu v čevlji tiščite. Pravite, da mi sumničimo, ali mi ne sumničimo nikogar, kar mi pišemo, so dejstva, katera vam lahko dokažemo, ako želite naslove lizancev in delilcev »trinkgelda«, vam drage volje postrežemo. Pravite, da naši grehi, in neizpolnjene obljube rušijo našo organizacijo. Na to blatenje vam povemo, da se naša organizacija ne ruši, naši zavedni sodruzi se ne dajo kupiti za glažek vina ali cigarete, ker dobro vedo, da je edino naša organizacija tista, katera se je borila za interes delavstva in ima za seboj dela, od katerih ima delavstvo še danes svoje koristi. Napravite tudi vi nekaj koristnega za delavstvo, drugače vam ne verjamemo, da je vaša slavna samostojna unija res delavska. Pokažite nam enkrat vaše praktično delo in agitacija vam bo veliko lažja. Do sedaj ste samo zabavljali čez one, ki so za delavstvo res nekaj koristnega napravili. Vašemu pristašu Timovškemu pa povemo, naj bo prav miren, sicer mu bomo povedali nekaj resnice iz leta 1914, katera mu danes gotovo ne bo ljuba. Delavci.

Razno.

Me ne briga!

V nekem ameriškem mestecu so delavci ustanovili društvo zmernosti. Predsednik tega društva se je obrnil med drugim tudi na bogatega posestnika bližnjega mesta in ga prosil za malo podporo. Na malo prošnjo mu je ta odgovoril kratko: »To me ne briga.«

Ko mu je hotel predsednik dopovedati, kako važen je boj proti pijančevanju, mu je zopet odgovoril: »To me ne briga!«

Nekaj dni potem pa se je pomikal proti kolodvoru, da sprejme svojo ženo in hčer, ki sta se vračali s potovanja. Njegov kočijaž je moral zelo priganjati svoje konje, da je svojega gospoda zadovoljil. Kočija pa je bila čisto nova in je spravilo to dejstvo gospoda v dobro razpoloženje. Ponosen je bil ne samo na svojo kočijo, temveč tudi na svoje veliko podjetje, ki je zaslovelo daleč naokoli. Ko so se kolesa kočije pred kolodvorom ustavila, tedaj je opazil, da je pred kolodvorom gruča ljudi, iz katere se slišijo nervozne besede, »skočil s tira«, »mrtvih . . . ranjenih . . .«

Hitro stopi k predstojniku na postaji. »Nesreča se je zgodila nekaj milj od mesta . . .« mu je nervozno odgovarjal postajni načelnik.

KLAVNICA R. Z. Z. O. Z. V GUŠTANJU
sklicuje svoj

drugi redni občni zbor

za leto 1924, ki se vrši v nedeljo dne 10. maja 1925 ob pol 9. uri dopoldne v gostilni pri ORTERJU

s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje revizijskega poročila iz leta 1924.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva o delovanju zadrage v letu 1924.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1924 in sklepanje o razdelitvi čistega dobička.
4. Volitve načelstva in nadzorstva.
5. Raznolost.

V smislu čl. 32 zadrughih pravil je občni zbor sklepčen, ako je na njem zastopan najmanj deseti del zadrughnikov. V slučaju nesklepčnosti se vrši drugi občni zbor čez pol ure, ki je pa sklepčen brez ozira na število navzočih članov.

Načelstvo.

NOVO OTVORJEN VINOTOČ „ŠTAJERSKA KLET“

v Mariboru, Kopališka ulica šte. 17
Vino liter od Din 9.50 naprej, Jabolčnik po Din 3'50

V „Štajerski kleti“ Nikjer tako fino,
Prijetno sedeti, Nikjer tak po ceni,
Jabolčnik, vino, Še v krčmi nobeni.

Pridite ali pošljite takoj po vino in jabolčnik v „ŠTAJERSKO KLET“, MARIBOR
Kopališka ulica šte. 17

»Petsto dolarjev za lokomotivo, ki me odpelje na kraj nesreče«, kriči podjetnik.

Nihče se mu ne odzove. »Tisoč dolarjev!«

»Odpeljati se ne morete tudi za desetisoč dolarjev, ker ni prosta niti ena lokomotiva. Potrpite nekoliko! Zdravniki in postrežnice so se že odpeljali. Vso pomoč, ki je mogoče, smo nudili!«

S težkim srcem je pričakoval izida; le počasi se je pomikal kazalec na kolodvorski uri. Pol ure se mu je zdela večnost. Končno je zaželeni vlak prispel. Vsi vozovi so bili napolnjeni s človeškimi trupli. Med naloženimi trupli je opazil podjetnik mrtvi trupli svoje žene in starejše hčere. V naslednjem vozu je našel svojo mlajšo hčerko v strašnih bolečinah; ako bo ozdravila, tedaj bo vse svoje življenje pohabljen.

To ga je seveda brigalo!

In kaj je bil vzrok nesreče? Premikač je izpil pri svojem delu nekaj kozarcev žganja! . . .

Utrinki.

Nihče ne bo prišel iz Rusije ali katerekoli druge dežele, da odreši ta ali oni proletariat. To je naloga tistega delavstva, ki živi v tej deželi. Socialisti ne verujejo v odrešenike, nego v organiziran boj.

Ako ne sovražim človeka zaradi njegovih las ali zaradi njegovega nosu, zakaj ga sovražim zaradi jezika.

Kdor se bojuje proti zlorabljanju narodnosti, se s tem ne bojuje proti narodnosti.

Zadruga »Delavsko-kmečka Matica v Ljubljani« je izdala dve lični knjigi na dobrem papirju in modernih platnicah in sicer: Maksim Gorkij »Deveti januar«, črtica, ki slika dogodke 1905. leta v Rusiji, ko je pop Gapen peljal delavstvo pred carsko palačo in so jih tam sprejele krogle in sablje. Knjigo krasita tudi dve sliki. Cena je 7.50 Din. Dobiva se v založništvu »Delavsko-kmečke Maticе v Ljubljani« in v vseh knjigarnah. Druga je dr. Koranik »Zaprta vrata«, Enodejanka, v kateri se drastično slikajo indijske kaste in Brahmističen vzgled na posmrtno življenje ter borbe najbolj zavrženih, ki se bore za svoje človečanske pravice. V tej knjigi je tudi govor Svame Vivekanande »Bog in človek«. Knjiga stane 7.50 Din in se dobiva v založništvu in v vseh knjigarnah.

1. Maj je praznik vseh delavcev celega sveta. Na ta dan stavi delavstvo nove zahteve: Letos manifestiramo za: 8-urni delovnik, za starostno zavarovanje, za pravičen invalidski zakon, za stanovanjsko zaščito in za svetovno razorožitev.

V imenu GRSJ: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

Zahvala.

Podpisana se tem potom najiskrenejše zahvaljujem vsem onim, ki so spremlili mojega nepozabnega soproga

ANTON-A ERJAVC-A

na njegovi zadnji poti. Srčna hvala tudi vsemu delavstvu tvrdke »Indus« za nabrani znesek Din 346'25, katerega sem hvaležno prejela.

LJUBLJANA, dne 14. aprila 1925.

ANTONIJA ERJAVC.

DENAR

si vsak prihrani, kdor piše TAKOJ po nove, moderne in trpežne vzorce različnega blaga, kateri se pošiljajo poštino prosto.

PRVA GORENJSKA RAZPOŠILJALNA IVAN SAVNIK, (SLOVENIJA) KRANJ

Število 5000.

Dvojnosladna ržena-ŽIRA-ječmenova

je najboljša in zato najcenejša.

Kar ne veš vprašaj

Univerzalni informativni biro

„ARGUS“

Knez Mihajlova ul. 35, Tel. 6-25

BEOGRAD

(Pasaž Akademije Nauka)

